

УДК 81'42

DOI: 10.31651/2226-4388-2024-36-158-165

ЗМІШУВАННЯ КИРИЛИЦІ ТА ЛАТИНИЦІ В МЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ: ПРОБЛЕМИ СТИЛІСТИКИ, ГРАФІКИ ТА ОРФОГРАФІЇ

*С. П. Бибик, доктор філологічних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу стилістики,
культури мови та соціолінгвістики,*

*Інститут української мови Національної академії наук України
(Київ, Україна)*

e-mail: sbybyk2016@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9765-497X>

У статті проаналізовано чинники, що зумовлюють поширення варваризмів в українській літературній мові, зокрема в текстах медійного середовища. Актуальність дослідження зумовлена потребою оновити теоретичні засади унормування української літературної мови, осмислити виклики мовного сьогодення, зокрема латинізацію книжної практики – офіційно-ділової, науково-освітньої, медійної та приватної комунікації. Наголошено на тому, що варваризація є одним із виявів процесів глобалізації спілкування та обміну інформацією між установами, організаціями, медіа, спільнотами, індивідуумами, а також наслідком гібридизації тих чи тих мовних явищ. Вона не нова й висвітлена в численних дослідженнях з історії української літературної мови. Один із аспектів цього напрямку опрацювання динамічних змін у книжній мовній практиці – змішування кирилично-латинської графіки, а відповідно, й лексиконів конкретних мов. Чинниками генезу української літературної графічно-орфографічно-лексичної традиції є екстра- та інтралінгвальні передумови зближення і дистанціювання мов.

Мета дослідження – окреслити коло проблем культури української мови, медійної стилістики та соціолінгвістики, які в тісній взаємодії визначають новітні теоретичні та практичні аспекти змішування кирилиці й латиниці в сучасному медіапросторі; окреслити напрями актуалізації варваризації.

На матеріалі текстів медійної сфери 2020–2024 років зроблено висновки про чинність цифровізації комунікації, посилення транскультурності в спілкуванні, про політематизм інформації з різномовних джерел, які потребують її уніфікації, загального удоступнення споживачам, що разом впливають на усталення в узусі норми стосовно латинськомовного чи змішаного написання назв і неадаптованих словосполучень. У підсумку відзначено, що прояви динамічного хаосу в графічно-орфографічній нормі української літературної мови зумовлені пошуком самоорганізованої системи символічних норм, які й відбивали б літературну книжно-писемну традицію, і відображали б сучасне сприймання швидконароджуваних власних назв, слів-термінів, стрімке входження й графічну адаптацію в українській мовній системі неологізмів-запозичень.

Як перспективу наступних досліджень окреслено потребу вивчення варваризації української книжної практики з урахуванням екстра- та інтралінгвальних чинників, що впливають на стилістику, графіку, орфографію, граматику української літературної мови.

Ключові слова: латиниця, графіка, графічна норма, орфографічна норма, графіка, варваризм, правопис.

Актуальність дослідження. Сучасна українська літературна практика відзначена активністю в писемній її формі варваризмів у латинськомовному написанні. Це вважаємо одним із викликів мовного сьогодення, який спричинює увагу як до теоретичних проблем літературної норми, так і до практики в офіційно-діловій, науково-освітній, медійній і приватній комунікації.

Глобалізаційні процеси, давно активізовані в Україні, спричинюють структурно-рівневі зміни в мові. Почасті трансформації в лексиці, граматиці, у семантиці та словотворенні,

правописі, у функціонально-стильових ресурсах комунікації видаються нам порушенням норми, порядку у функціонально-стильовій організації тексту, висловлення. Звиклі до стабільності, узвичаєності в мововжитку, до стандартів письма, у якийсь момент ми відчули зрушення в лінійному розвитку мовної системи, у її самоорганізації за вже визначеними моделями динаміки. Усе необґрунтоване в теоретичному плані з погляду нормативності чи ненормативності сприймаємо як вияв хаосу в соціальній системі, частиною якої є мовна комунікація.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Варваризація українськомовного тексту є частковим виявом ширшої проблеми – *гібридизації тих чи тих мовних явищ*. Вона не нова й висвітлена в численних дослідженнях з історії української літературної мови. Один із аспектів цього напряму опрацювання динамічних змін у книжній мовній практиці – змішування кириличної і латинської графіки, а відповідно, і лексиконів конкретних мов. Чинниками генези української літературної графічно-орфографічно-лексичної традиції є екстра- та інтралінгвальні передумови зближення і дистанціювання мов. Мабуть, одним із найскладніших досі був період кінця XVII—XVIII ст., коли формувалася т. зв. «слов'яноруська» мова в результаті відштовхування від польсько-латинського і російськомовного впливів. Зокрема, зауважують, що звернення до церковнослов'янської мови як до релігійно-культурного маркера, що має статусні переваги, не було основним і незалежним чинником розвитку практики українсько-церковнослов'янського гібридного мовлення. «Найбільше стимулював т. зв. слов'яноруську мову, – уважає Р. Кисельов, – саме латинсько-польський мовний макаронізм, який через освіту був закріплений у суспільній свідомості як норма» в діловому спілкуванні (термінологізація в різних сферах), у навчанні, поетичній творчості, у побутовому спілкуванні спудеїв (бурсаків) [4]. Бурлескно мовно-естетичну і соціально-культурну оцінку цього явища пам'ятаємо з «Енеїди» І. Котляревського.

Історія української графіки знає т. зв. «азбучну війну» 1859 р., спробу запровадити латинку у 20–30-х рр. ХХ ст. під час правописної конференції 1927 р., неофіційні позиції політичних і культурних діячів кінця ХХ ст. і 10–20-х рр. ХХІ ст. [12]. Утім були відкинуті як «спроби (в тому числі силоміць) запровадити замість кирилиці латиницю на західноукраїнських землях (у Галичині в 19 ст., у Закарпатті – на початку 20 ст.)» [9, с. 291], так і сучасні.

Відомо, що подібні спроби протистояння русифікації української культури, відмежування від російської суспільно-політичної експансії Росії в Україну, а також начебто прискорити інтеграцію України в європейський цивілізаційний поступ намагаються вчинити й зараз. Утім допоки не втрачають ваги такі аргументи на користь кирилиці, як: кирилицею написані всі найвизначніші твори української літератури та й більшість книжної спадщини України, що намагається відстояти свою ідентичність, історію, а з нею й легітимність свого існування в боротьбі з російською агресією; немає підстав відмовлятися від кирилиці й робити Росію єдиною спадкоємицею кириличної графіки.

Про це з власними соціально-культурними, економічними та політичними аргументами висловився й директор Інституту української мови НАН України д. філол. н., проф. П. Ю. Гриценко, який в одному з виступів зауважив, що кирилиця наприкінці Х століття була прийнята на території тодішньої Київської Русі як офіційна графічна система разом із писемними християнськими пам'ятками. Це було перше місце прийняття й поширення у східних слов'ян. Звідси пішло уживлення цієї графіки. Вона пустила коріння, трансформувалася, нею опанували настільки широко, що на хорах Софії Київської і досі збереглися графіти (написи-подряпини), як і в інших давніх монастирях, що засвідчують, що це писали не князі, а простолюдні, які оволоділи цією графікою. На цьому в XI ст. виросла велика книжна київська традиція, яка існує безперервно до сьогодні. Чи ми маємо право так легко віддавати це, з чим ми жили і виростили тисячоліття? Ніхто так безгосподарно зі своєю спадщиною не поводить. Невже номінальне прийняття до Європи (а ми давно в Європі, ми європейська нація) має нас стимулювати міняти графіку, ціннісні орієнтири і стати забудьками, які відкидають усе, що було в роду.

Ми маємо таку величезну писемну, культурну спадщину, якої за глибиною і кількісним вираженням не мають багато європейських народів. Тому насамперед кирилиця – це величезна традиція. Друге. Це така традиція, яка дала нам змогу вистояти в XVI–XVII ст. перед тотальною латинізацією, яка йшла з католицизмом. Навіть коли ми прийняли Унію на західних теренах, ми не прийняли латинської графіки. Ми залишили нашу графіку, бо це означало: графіка – мова – віра – народ = СВОЄ. Навіть коли студенти Києво-Могилянської академії вивчали й латинську, і грецьку мови, вони насамперед вивчали мову словенську (церковнослов'янську кириличну традицію). Видана в Парижі 1643 р. «Грамматика слов'янська» І. Ужєвича містить увесь слов'янський матеріал саме в кириличній графіці. <...> Навіть коли творилося сербсько-хорватське поєднання, то ніхто не знищував співвідношення: серби – кириличани, хорвати – латиняни.

Наступний важливий момент. Твердять, що якщо проаналізувати економічний рівень народів, які послуговуються тою чи тою графікою, то ті, хто використовує кирилицю, відсталіші... Такої прямої кореляції не було й немає. Це спекулятивні твердження. <...> Якщо ми, перейшовши на подвійну графіку (кириличну і латинську), за відсутності належного фінансування книгодрукування, знижуватимемо кількість книжкової продукції кириличним друком, то це знижуватиме рівень забезпечення друкованою продукцією [1].

«Звукова форма української мови має адекватне цілковите відтворення за допомогою кирилиці, ми поставимо це під сумнів, перейшовши на латиницю. Треба буде перевчати покоління українців, щоб бути квазієвропейцями.

І це все задля того, щоб ми віддалилися від Росії. А Росія нам скаже за все “велике спасибі”. Бо вся та спадщина, що йде від київських монахів, буде нам не цікава. Кому це буде належати? Тому, хто зберігає кириличну традицію. І через два покоління всі чесно скажуть, що це російська традиція, що наші пращури ніякого стосунку до цього не мають.

Отже, нав'язуючи думки про латинізацію української мови, ми обкрадаємо нашу культуру, штовхаємо до безпам'ятства. Це великий злочин перед нацією. Українська мова й українська культура – потужна частина цивілізаційного поступу» [1].

Якщо запровадження латинської графіки – це питання самозбереження й розвитку нації, то проблема запровадження транслітерації латинкою – напрям імплементації української культури, політики, економіки у світове співтовариство, напрям розуміння, сприймання та ідентифікації українського в міжнародному співробітництві (картографування, телекомунікація, прочитання та сприймання власних назв, бібліографічних джерел в українському звучанні та їх увідповіднення, стандартизація у веденні документообігу, науково-технічних джерел, проведення міжнародних досліджень у галузі мовознавства). На сьогодні транслітерація набула ще однієї функції – оформлення дискурсивних одиниць із хештегом як ключових слів у світовій медійній пошуковій системі. Загалом для запису з хештегом може бути використана як кирилиця, так і латиниця – це залежить від цільової аудиторії, для якої створена інформація в соціальній мережі. Окрім проблем із правильним застосуванням певних графем латиниці, вирізняємо низку орфографічних проблем, що спричинені уживанням латинізованих власних назв.

Як засвідчують дослідження з лексикології, найбільш активні прояви новітньої хвилі варваризації української літературної мови зафіксовані на матеріалах медіа від початку XXI ст. (Є. Карпіловська [3], О. Стишов, Д. Мазурик, М. Навальна [8], О. Дьолог [2], І. Коробова, А. Ломовцева, Н. Попова, С. Стецюк, С. Федорець та ін.). Занепокоєння щодо активності цього процесу збіглося з обговоренням питання цілковитого переходу на латинку. Якщо перше пов'язане з посилення глобалізаційних процесів і цифровізацією комунікації, що потребує адаптаційних соціально-психологічних, культурних та інтелектуальних якостей від мовців, то друге – з радикальними настроями змінити українську літературну норму, перервати православну слов'янсько-кириличну традицію з політичних міркувань.

Здебільшого ж питання змішування систем письма, лексиконів вивчали в ракурсі лінгвостилістики [5].

Мета дослідження – окреслити коло проблем культури української мови, медійної стилістики та соціолінгвістики, які в тісній взаємодії визначають новітні теоретичні та практичні аспекти змішування кирилиці й латиниці в сучасному медіапросторі; окреслити напрями актуалізації варваризації.

Відповідно серед завдань праці – стислий огляд історії проблеми змішування систем письма в контексті становлення сучасної української літературної практики, фіксація фактів варваризації українських медійних текстів, осмислення явищ розхитування графічно-орфографічних норм української літературної мови, породження правописної варіантності.

Матеріали й методи дослідження. Матеріалом дослідження слугували тексти медійної сфери 2020–2024 років, звідки вибрано приклади оформлення слів латиницею. Основний метод дослідження – описовий та прийом спостереження, узагальнення, зіставлення.

Результати дослідження та їх обговорення. Феномен змішування, накладання чи паралельного застосування кириличного написання та латинської графіки спостерігаємо як у повсякденному житті (мова середовища), так і в медійній сфері, що охоплює різноманіття сфер діяльності української мовної спільноти. Зокрема, М. І. Навальна називає три причини вираження явища послуговування латинізмами англо-американського походження: у зв'язку з демократичними процесами в суспільстві, співпраця з іноземними державами, відсутність цензури [8, с. 224].

Чи вичерпний цей перелік причин? Які ще процеси стимулюють наступальність латинізації української мовної практики? Які її прояви є невідворотними й чи українська літературна мова має їх прийняти як норму та зафіксувати в переліку слів і висловів, уживаних у латинському написанні, а які перебуватимуть певний час, так би мовити, на рейді в очікуванні національно-мовної стандартизації? Отже, нині, з нашого погляду, варто звертати увагу на чинники латинізації української писемної практики, зокрема:

1. **Цифровізація комунікації.** Вона потребує для реалізації інформаційних технологій латинської графіки, зокрема, ідеться про мови програмування (наприклад, сучасні Python, Nemerle, C++, Java та ін.) і застосування логіко-граматичних, логіко-семантичних процедур для створення ІТ-продуктів. Крім того, цифровізованими стали радіо- й телевізійна комунікація, рекламна, науково-освітня, транспортна, медична, банківсько-економічна, торговельна, релігійна сфери тощо. У практичному щоденному спілкуванні зреалізована модель реєстрації та користування електронними поштовими скриньками з латинськомовним написанням е-адрес, а також друкованої писемної практики в комп'ютерній системі (створення текстів), в інтернет-комунікації загалом (пошукова діяльність, коментарні мінітексти тощо). Останній із напрямів пов'язаний із роботою в системі Google. Відповідно на практиці назва цієї пошукової системи й пов'язаних із нею форм активно вживані, мають різні графічні та орфографічні варіанти (почасти з відхиленням від стандартів українського правопису), пор: <...> *створений за допомогою сервісу **GOOGLE SITES**. Таким простим і зрозумілим інструментом можуть стати всім відомі **Google Forms**, якщо використовувати їх не лише для тестування (з платформи «На урок», 19.07.23); Нагадаємо, доставка техніки стала можливою завдяки співпраці Міністерства освіти і науки України, Міністерства цифрової трансформації України з компанією «Google» та ЮНЕСКО (з платформи «На урок», 09.01.23).*

Давно узвичаєні в латинськомовному написанні назва текстових документів – doc (док, доківські файли), документ у Word, так само – rtf і под., назва корпорації-виробника програмного забезпечення для роботи комп'ютерних систем усього світу Microsoft Word.

Подібні виклики маємо з називанням застосунків для онлайн-роботи чи спілкування: *Я досить часто їжджу на таксі, бо по дорозі на задньому сидінні встигаю зробити багато справ – дзвінки, zoom, відповіді на повідомлення (Gazeta.ua, 30.08.21).*

2. **Транскультурність.** Це явище знаходить відображення в діяльності соціальних мереж, комунікація в яких не має державних чи національних кордонів. Мовці виявляють бажання спілкуватися в міжнародній латинськомовній спільноті як рівноправні члени. Відповідно транскультурність щодо латинізації українського лексикону має кілька проявів: 1) транслітерація українського іменника; 2) утягування через корпоративну мовну поведінку

сленгізмів, професіоналізмів із різних сфер міжнародної діяльності в українськомовні фахові середовища та формування офісного сленгу; 3) англомовна бізнес-освіта: засвоєння професіоналізмів з іноземної навчальної літератури, яка не має аналогів в Україні, фахових вебінарів, семінарів, тренінгів, форумів; 4) засвоєння крос-культурних етикетних комунікем.

Чимало власних імен користувачів, які в повсякденні послуговуються кириличним письмом, оформлені в латинській графіці. При цьому латинськомовне чи транслітероване з української ім'я може використовуватися в структурі гіперпосилання як ключове слово, пор.: *Розмова з Inna Kuznetsova була насиченою і різноплановою. Обговорили багато цікавих тем про війну і мир, минуле і майбутнє, союзників і ворогів, свободу слова і санкції* (з мережі «Фейсбук»).

3. **Політематизм інформації та потреба в її уніфікації.** Функцію засобу пошуку й ознайомлення з подібними темами в Інтернеті виконують дискурсивні одиниці з ключовим словом та решіткою (#), що утворюють хештег. Останні оформляють як кирилицею або латиницею, так і в змішаному форматі. Запроваджені такі текстові одиниці від 1990 року. На сьогодні сама «решітка» стала надбанням кириличної і латинської графіки. Її вводять в англійській клавіатурі [10; 11].

4. **Усталення в узусі норми щодо латинськомовного чи змішаного написання назв і неадаптованих словосполучень.** На цю особливість латинізації української мови давно звертають увагу (Л. Архипенко, Я. Битківська, К. Демченко, Т. Майструк, А. Мітчук та ін.). Явище кваліфікують по-різному: іншомовні слова та вислови, уживані в латинському написанні; неадаптовані запозичення, так звані вкраплення, які вводять у мову нові слова і форманти [3, с. 4], графічно неадаптовані неозапозичення [7], варваризми [8; 2, с. 47], макаронізми як транскрибовані, транслітеровані лексичні одиниці [8, с. 224; 2, с. 47], прояви сучасної мовної моди, гібридні композити, перша основа яких становить іншомовну лексему в неадаптованій формі, часто навіть в іншомовній графіці [2, с. 46]. Напр.: *Персональна знижка на чистку обличчя та пілінг від TK Laser* (з газ.); *Ми будемо грати в мультимедійному просторі Pochaupa Event Hall; The Village Україна; From Ukraine With Art* (за матеріалами мережі «Фейсбук»).

Подеколи тексти засвідчують триетапну фіксацію назви, пор.: **Центр досліджень економіки та бізнесу (Cebr) Великобританії проводить оцінку мультиплікативного ефекту окремих КІ Великобританії на економіку** (у розрізі прямого, непрямого та індукованого впливів). Зокрема, у дослідженні **Cebr** за 2020 рік представлені оцінки різних видів мультиплікаторів для сектору культури та мистецтв Великобританії та загальний внесок цього сектору у економіку на основі даних за 2018 рік. **Cebr** робить оцінку на основі «використання моделі витрати-випуск для Великої Британії» <...> (Ніколаєва О., Анопрієнко А. та ін. «Креативні індустрії: вплив на розвиток економіки України», с. 65; <https://kse.ua> › KSE-Trade-Kreativni-industriyi-Zvit).

Офіційні назви підприємств, компаній та організацій з міжнародним чи іноземним капіталом, інформацію про які можемо знайти в медіасфері, мають як латинізовані, так і кириличні офіційні в Україні відповідники (латиницю переважно бачимо в назвах брендів, на символічних зображеннях-емблемах). Наприклад: банківська група Raiffeisen Bank International має в Україні відповідник «Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ» (Австрія); назва Kredobank є відповідником номінації АТ «КРЕДОБАНК», належить найбільшому польському банку РКО Bank Polski; глобальна терапевтична компанія «Sanofi» має відповідні офіси «Санофі», де надають медичні послуги в Україні, тощо.

Медійна інформація про суспільну, політичну, культурну тощо діяльність у такому разі часто становить поєднання писемних текстів із кириличною та латинською графікою, як-от: *Ліга сильних запрошує громадських активістів, фахівців з прав людини та усіх небайдужих на перший захід у межах нового проєкту Rebuild Ukraine. Inclusion; Круглий стіл стане першим заходом проєкту # RebuildUkraineInclusion. Його Ліга сильних за підтримки європейського партнера Europtan Disabilities Forum (EDF) запускає, аби включити в публічний дискурс відбудови інтересів людей з інвалідністю; Неформальне навчання проходить прямо в Telegram-боті, у форматі короткого й ємкого спринту: 7 днів, найважливіша теорія й корисні інтерактивні вправи; Ініціатором проєкту став UNFPA, Фонд ООН у галузі народонаселення*

в Україні, за підтримки уряду Великої Британії. Ідею проєкту реалізує креативна агенція ISD Group у співпраці з МГО «Молодвіж» (MIND 07.03.23) і под.

Крім власних назв латинською графікою, у спеціалізованих текстах та мові медіа фіксуємо вживання слів і словосполучень, які тільки-но з'явилися в соціальній практиці повсякдення. Наприклад, у текстах навчально-освітніх платформ засвідчуємо «просування» як термінів слів *unlearning* / *розучування*, *класи надолуження* / *catch up classes*, які вживані в тексті поряд для тлумачення суті явища: *Виявляється, розучування – це не викреслення з пам'яті якоїсь інформації. <...> Загалом unlearning – це ревізія знань, умінь, способів мислення, звичок і формування нових – більш ефективних. Розучування завжди починається з критичного погляду на вже сформоване мислення (з платформи «Уміти», 2023); Класи надолуження, або catch up classes, можуть відбуватися в різних форматах: індивідуальні уроки, заняття в малих або великих групах (з платформи «Уміти», 2023).*

За нашими спостереженнями, сучасні медіа, формуючи спільний європейський чи глобалізаційний практичний і соціальний досвід, не встигають адаптувати нові явища до суспільно-економічних, політичних умов в Україні. На жаль, швидкість опрацювання інформаційних потоків і їх трансформація в мінітексти повідомлень спричинює буквально вживання-вживлення не запозичених, а (при)внесених, неадаптованих слів і словосполучень. (Очевидно, інтенсивність процесів, що їх раніше означували як запозичення іншомовних слів, змушуватимуть мовознавців переглядати й поняття, якими їх означають.) Наведемо кілька прикладів такого слововживання з різними способами внутрішньотекстового тлумачення неолексем: *Коли ж ідеться про того, хто прорвався нагору харчового ланцюжка, його поведінка так само може визначатися вчорашніми травмами, тим, що в англomовному світі називають poor eating habits (≈ голодні звички), – звідси всі ці божевільні “статусні” витрати в стилі Межигір'я, які суперечать не лише смаку, а й здоровому глузду (Тиждень, 12.06.2017); «Можливості самої Канади протистояти цьому обмежені. Це потребує співпраці крайнодумців (“like-minded countries”)*», – зазначила Фріланд (Дзеркало тижня, 30.06.2017) [приклади за: 7, с. 78–80]. У ЗМІ для молодіжного середовища може й не бути операторів тлумачення, як-от: *Хоча краще зняти slow motion відео (Однокласник, 2018, 12).*

Висновки і перспективи. Отже, прояви динамічного хаосу в графічно-орфографічній нормі української літературної мови, зокрема в такій широкій функціональній сфері, як медійна, фіксуємо щодо написання міжнародних чи іноземних організацій, установ, проєктів, предметів і под. Ідеться про неадаптовані в українській графіці й неувідповіднені щодо закономірностей лексичної семантики написання запозичених слів латиницею, зокрема уникання лапок, хоч правопис регламентує застосування цього графічного знака й до назв, записаних латиницею. Згідно з правилом чинного правопису (§ 54, п. 5, зокрема й прим. 1), видову власну назву пишемо з великої букви (перше чи єдине слово) і в лапках. На практиці ж маємо справу із саботажем звичного всім відомого правила написання індивідуальних власних назв. Зумовлений цей феномен пошуком самоорганізованої системи символічних норм, які відбивали б і літературну книжно-писемну традицію, і відображали б сучасне сприймання швидконароджуваних власних назв, слів-термінів, стрімке входження й графічну адаптацію неологізмів-запозичень в українській мовній системі.

На сьогодні варваризація української книжної практики заслуговує на особливу увагу й ретельне опрацювання з різних ракурсів, зокрема і в контексті змін книжно-писемних традицій української літературної мови новітньої доби, що становить перспективу подальших наукових студій.

Список використаної літератури

1. Гриценко П. «Треба дбати не про латинізацію, а про донесення надбання української культури». IDEALIST. media. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=cA9unZHRRg> (05.04.2018).
2. Дьолог О. С. Лексичні англiцизми як особливiсть сучасної мовної моди. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 13. Т. 1. С. 43–47.

3. Карпіловська Є. А. Тенденції розвитку сучасного українського лексику: чинники стабілізації інновацій. *Українська мова*. 2007. № 4. С. 3–15.
4. Кисельов Р. Польсько-латинський макаронізм і «слов'яноруська» мова. *Слово і Час*. 2022. № 4 (724). С. 3–17.
5. Ленець К. В. Макаронізм. *Українська мова. Енциклопедія*. Київ, 2000. С. 299.
6. Литовченко І. Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд). *Кривий Ріг* : Вид. Р. А. Козлов, 2016. 206 с.
7. Мінкевич Е. Е. Графічно неадаптовані неозапозичення в сучасних українських ЗМІ. *Слов'янський збірник*. 2018. Вип. 22. С. 77–84.
8. Навальна М. І. Варваризми в мові сучасної української періодики. *Психолінгвістика*. 2012. Вип. 9. С. 217–225.
9. Німчук В. В. Кирилиця. *Енциклопедія історії України*. Т. 4. Київ : Наукова думка, 2007. С. 291.
10. Рябова К. О. Англійськомовний хештег як об'єкт мовознавчих розвідок. *Studia philologica*. 2018. Вип. 10. С. 66–72.
11. Рябова К. О. Функції хештегу як мікротексту (на матеріалі соціальної мережі TWITTER). *Закарпатські філологічні студії*, 2019. Т. 1. Вип. 9. С. 129–132.
12. Українська латинка. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Українська_латинка.

References

1. Hrytsenko, P. (2018). “Treba dbaty ne pro latynizatsiiu, a pro donesennia nadbannia ukrainskoi kultury” [“We need to take care not about Latinization, but about conveying the heritage of Ukrainian culture”]. Available at: IDEALIST. media. <https://www.youtube.com/watch?v=cA9unZHRRg> (in Ukr.).
2. Doloh, O. S. (2020). Leksychni anhlytsyzmy yak osoblyvist suchasnoi movnoi mody [Lexical anglicisms as a feature of modern language fashion]. In: *Zakarpatski filolohichni studii [Transcarpathian Philological Studies]*, 13 (1), 43–47 (in Ukr.).
3. Karpilovska, Ye. A. (2007). Tendentsii rozvytku suchasnoho ukrainskoho leksykonu: chynnyky stabilizatsii innovatsii [Trends in the development of the modern Ukrainian lexicon: factors of stabilization of innovations]. In: *Ukrainska mova [Ukrainian language]*, (4), 3–15 (in Ukr.).
4. Kyselov, R. (2022). Polsko-latynskyi makaronizmi i “slov’ianoruska” mova [Polish-Latin Macaronism and “Slavic Russian” language]. In: *Slovo i Chas [Word and time]*, 4 (724), 3–17 (in Ukr.).
5. Lenets, K. V. (2000). Makaronizm [Macaronism]. In: *Ukrainska mova. Entsyklopediia*. Kyiv, 299 (in Ukr.).
6. Lytovchenko, I. (2016). Dynamichni protsesy u viiskovii leksytsi ukrainskoi movy (nazvy zbroi, amunitsii, sporud) [Dynamic processes in the military vocabulary of the Ukrainian language (names of weapons, ammunition, structures)]. *Kryvyi Rih: Vyd. R. A. Kozlov*, 206 (in Ukr.).
7. Minkevych, E. E. (2018). Hrafichno neadaptovani neozapozychennia v suchasnykh ukrainskykh ZMI [Graphically unadapted neo-borrowings in modern Ukrainian mass media]. In: *Slovianskyi zbirnyk [Slavic collection]*, 22, 77–84 (in Ukr.).
8. Navalna, M. I. (2012). Varvaryzmy v movi suchasnoi ukrainskoi periodyky [Barbarisms in the language of modern Ukrainian periodicals]. In: *Psykholinhvistyka [Psycholinguistics]*, 9, 217–225 (in Ukr.).
9. Nimchuk, V. V. (2007). Kyrylytsia [Cyrillic]. In: *Entsyklopediia istorii Ukrainy*. Т. 4. Kyiv: Naukova dumka, 291 (in Ukr.).
10. Riabova, K. O. (2018). Anhломovnyi kheshteh yak ob’iekt movoznavchykh rozvidok [English-language hashtag as an object of linguistic intelligence]. In: *Studia philologica*, 10, 66–72 (in Ukr.).
11. Riabova, K. O. (2019). Funktsii kheshtehu yak mikrotekstu (na materialii sotsialnoi merezhi TWITTER) [Functions of a hashtag as a microtext (on the material of the social network TWITTER)]. In: *Zakarpatski filolohichni studii [Transcarpathian Philological Studies]*, 1 (9), 129–132 (in Ukr.).
12. Ukrainska latynka [Ukrainian Latin script]. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ukrainska_latynka (in Ukr.).

MIXING CYRILLIC AND LATIN IN MEDIA TEXTS: PROBLEMS OF STYLE, GRAPHICS, AND SPELLING

*Svitlana Bybyk, Doctor of Philological Sciences, Professor,
Leading Researcher of the Department of Stylistics,
Language culture and Sociolinguistics,
Institute of the Ukrainian Language of the National Academy of Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)*

e-mail: sbybyk2016@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9765-497X>

Abstract. Introduction. The article analyzes the factors causing the spread of barbarism in the Ukrainian literary language, in particular in the texts of the media environment. The relevance of the study is determined

by the need to update the theoretical foundations of the normalization of the Ukrainian literary language, to understand the challenges of the linguistic present, in particular the Latinization of book practice - official-business, scientific-educational, media and private communication. It is emphasized that barbarization is one of the manifestations of globalization processes of communication and information exchange between institutions, organizations, media, communities, individuals, as well as a consequence of the hybridization of certain linguistic phenomena. It is not new and has been covered in numerous studies on the history of the Ukrainian literary language. One of the aspects of this direction of studying dynamic changes in book language practice is the mixing of Cyrillic and Latin graphics, and accordingly, the lexicons of specific languages. Factors of the genesis of the Ukrainian literary graphic-orthographic-lexical tradition are the extra- and intralingual prerequisites for convergence and distancing of languages.

The purpose. The purpose of the research is to outline the range of problems of the culture of the Ukrainian language, media stylistics and sociolinguistics, which in close interaction determine the latest theoretical and practical aspects of mixing Cyrillic and Latin in the modern media space; outline the directions of actualization of barbarization.

The methods. The main research method is descriptive and methods of observation, generalization, and comparison.

Main results of the study. Based on the material of the texts of the media sphere from 2020 to 2024, conclusions are made about the effectiveness of the digitalization of communication, the strengthening of transculturality in communication, about the polythematism of information from multilingual sources, which requires its unification, general accessibility to consumers, which together affect the establishment of norms regarding Latin-language or mixed writing in *Usus* names and unadapted phrases. As a result, it was noted that there are manifestations of dynamic chaos in the graphic and orthographic norm of the Ukrainian literary language. This phenomenon is caused by the search for a self-organized system of symbolic norms that would reflect both the literary book-writing tradition and reflect the modern perception of rapidly emerging proper names, words-terms, the rapid introduction and graphic adaptation of neologisms-borrowings in the Ukrainian linguistic system.

Originality. For the first time in Ukrainian linguistics, the concepts of the dynamics of the language norm in the 21st century were formulated.

Conclusions and specific suggestions of the author. The need to study the barbarization of Ukrainian book practice, taking into account extra- and intralingual factors affecting stylistics, graphics, orthography, and grammar of the Ukrainian literary language, is outlined as a perspective for further research.

Key words: Latin, graphics, graphic norm, orthographic norm, barbarism, spelling.

Надійшла до редакції: 30.03.24.

Прийнято до друку: 01.05.24